

Qeverisje e mirë për
transparencë dhe llogaridhënie
në politikë dhe qeverisje

Autorë: Dançe Danillovska, Nada Naumovska

REKOMANDIME PËR PËRMIRËSIMIN E GJENDJES

Shkalla e hapjes së institucioneve të vetëqeverisjes lokale
në rajon dhe në Republikën e Maqedonisë së Veriut

Ky projekt është financuar nga Bashkimi Evropian

Ky publikim është përgatitur me ndihmën e Bashkimit Evropian. Përmbajtjet e këtij publikimi janë përgjegjësi e vetme e partnerëve të projektit "ACTION SEE" dhe të ekipit hulumtues dhe në asnjë mënyrë nuk i pasqyrojnë qëndrimet e Bashkimit Evropian.

Autorë: Dançe Danillovska, Nada Naumovska

Ekipi hulumtues i Fondacionit për internet dhe shoqëri - METAMORFOZIS:
Bardhyl Jashari, drejtor
Milla Josifovska, koordinatore e projektit

REKOMANDIME PËR PËRMIRËSIMIN E GJENDJES

**Shkalla e hapjes së institucioneve të vetëqeverisjes lokale
në rajon dhe në Republikën e Maqedonisë së Veriut**

**Qëndrimet e shprehura në këtë dokument janë të autorëve
dhe nuk i pasqyrojnë pikëpamjet e donatorëve**

Shkup, korrik 2019

Hyrje

Në bashkëpunim me partnerët nga rrjeti rajonal i OJQ-ve të “ACTION SEE”, Fondacioni për internet dhe shoqëri - Metamorfozis e përgatiti studimin e politikave publike, ku e analizojmë nivelin e transparencës, shkallën e transparencës, hapjes dhe të llogaridhënies së vetëqeverisjes lokale në Ballkanin Perëndimor. Studimi është rezultat i një hulumtimi të gjerë, të bazuar në metodë shkencore, dhe është realizuar nga anëtarët e rrjetit “ACTION SEE” gjatë disa muajve të kaluar. Qëllimi i aktiviteteve tona është përcaktimi i gjendjes reale në rajon, duke e matur në mënyrë objektive shkallën e hapjes së vetëqeverisjes lokale dhe ofrimi i rekomandimeve për përmirësimin e saj. Ai gjithashtu ka për qëllim ta përmirësojë respektimin e parimeve të qeverisjes së mirë, ku shkalla e hapjes është shumë e rëndësishme.

Ne konsiderojmë se këto janë qëllimet që i ndajmë me institucionet që janë të përfshira në hulumtim.

Propozimi i politikës publike, me analizën shoqëruese, është dokumenti i tretë i tillë. Vitin e kaluar, pas hulumtimit të realizuar, anëtarët e rrjetit dhanë rekomandime për të përmirësuar shkallën e hapjes së vetëqeverisjes lokale.

Në bazë të rezultateve të hulumtimit të realizuar në vitin 2016, janë bërë analiza që ofrojnë një pasqyrë të situatës në Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe në rajon, duke i përfshirë edhe mangësitë dhe praktikatat e mira të identifikuar në këtë fushë. Duke u bazuar në këto analiza, në dy vitet e kaluara, gjegjësisht në vitin 2017 dhe 2018, u dhanë rekomandime dhe “udhërrëfyes” për t’i përmirësuar fushat specifike të përfshira në hulumtim.

Anëtarët e rrjetit “ACTION SEE”, duke e bazuar punën e tyre në gjetjet dhe rezultatet e monitorimit të parafundit, vitin e kaluar e përmirësuan dhe përshtatën metodologjinë dhe treguesit e hulumtimit, duke shpresuar se informatat e reja që u mbledhën do të kontribuojnë për një cilësi më të lartë të rezultateve të projektit. Qëllimi i përdorimit të treguesve të rinj dhe të përmirësuar është shtimi i dimensioneve të reja në hulumtim dhe të kontributi më efektiv për përmirësimin e shkallës së hapjes së institucioneve në rajon.

Duke pasur njohuri paraprake, rezultate konkrete dhe analiza të shkallës së hapjes në nivel rajonal, dhe duke besuar se institucionet e vetëqeverisjes lokale udhëzohen nga hapat e paraqitura për ta përmirësuar situatën në këto fusha dhe se do të punojnë për t’i përmirësuar ato, ne vendosëm të angazhohemi për një shkallë më të lartë të hapjes së vetëqeverisjes lokale në rajon. Kështu, në dy vitet e fundit hulumtimi ynë është pasuruar me tregues që angazhohen për një standard më të lartë të transparencës proaktive.

Shkalla e hapjes së vetëqeverisjes lokale në rajon

Në krahasim me vitin e dytë të matjes (2017), kur niveli rajonal i shkallës së hapjes të vetëqeverisjes lokale ishte 31 %, analiza e rezultateve të vitit të tretë (2018) tregojnë rritje minimale, por megjithatë rritje zhgënjyese të shkallës së hapjes në institucione, gjegjësisht 36 %. Me rritjen e shkallës së hapjes në rajon me 5%, institucionet e vetëqeverisjes lokale të Ballkanit Perëndimor,

pa marrë parasysh që është e pamjaftueshme, arritën t'i tejkalojnë rezultatet e vitit të parë të matjes. Megjithatë, në përgjithësi, ato ngelen në nivel të pakënaqshëm.

Meqenëse Njësitë e Pushtetit Lokal (NJVL) janë institucionet kryesore të shërbimit për qytetarët, është shumë e rëndësishme të përdoret qasja nga “poshtë-lart”, domethënë, reformat të fillojnë në nivelin lokal. Më tutje, për shkak se ndryshimet minimale ose “status quo-të” në nivelin e hapjes mund të perceptohen si të parëndësishme dhe dekurajojnë pjesëmarrjen e qytetarëve për të ndikuar në politikat lokale, rezultatet tregojnë se situata mbetet alarmante dhe duhet të merren masa të duhura proaktive në nivel lokal.

Një shënim më pozitiv është se gjatë analizës individuale të pushteti lokal në Ballkanin Perëndimor, ka pasur një rritje të nivelit të shkallës së hapjes në të gjitha shtetet, përveç njërit. Krahasuar me rezultatet e një viti më parë, mund të vërehet përparim i rëndësishëm në rezultatet në shkallën e hapjes së vetëqeverisjes lokale në Kosovë, Shqipëri dhe Bosnjë dhe Hercegovinë. Me gjithë përparimet në shkallën e hapjes të NJVL-ve në Maqedoninë e Veriut krahasuar me vitin e kaluar. Rezultatet e këtij viti tregojnë se Maqedonia e Veriut është e fundit në rajon me vetëm 25%. Sidoqoftë, niveli i shkallës së hapjes së vetëqeverisjes lokale në Serbi është i vetmi që ka rënë, duke treguar më tej mungesën e përkushtimit të këtyre institucioneve për të promovuar shkallën e hapjes në periudhën e mëparshme.

Për të kontribuar në vendosjen e një qasje sistematike për rritjen e shkallës së hapjes dhe përgjegjshmërisë së institucioneve, dhe në këtë mënyrë gradualisht duke përmirësuar komunikimin midis institucioneve dhe publikut të gjerë në nivelin lokal, në vazhdim të këtij teksti kemi prezantuar mangësitë kryesore që vendet nga rajoni duhet t'i eliminojnë për të siguruar shkallë të hapjes më të lartë në punën e administratës publike në nivel lokal.

Qasja dhe ndërveprimi me qytetarët

Duke marrë parasysh nivelin rajonal të shkallës së hapjes së vetëqeverisjes lokale në Ballkanin Perëndimor përmes prizmit të katër dimensioneve të indeksit të shkallës së hapjes (qasja, efikasiteti, integriteti dhe transparenca), niveli i “qasjes” del si një fushë në të cilën shumica e NJVL-ve përballen me sfida për të arritur rezultate më të mira dhe për të përmbushur 27% të treguesve. Më saktë, rezultatet tregojnë se konsultimet publike janë fusha ku NJVL-të arrijnë pikë më të ulëta pasi ende mungon publikimi i planeve, thirrjeve dhe raporteve nga konsultimet dhe debatet publike, si dhe shpjegimet me shkrim dhe përgjigjet në faqet e tyre të internetit. Ekziston gjithashtu një mungesë e zhvillimit të aftësive për nëpunësit civil në lidhje me konceptin e të dhënave të hapura dhe udhëzimet për përdorimin dhe publikimin e tyre. Një tjetër mungesë që vihet re në këtë drejtim, është mungesa e thirrjeve të hapura për projekt-propozime për organizatat qytetare gjatë vitit të kaluar, shoqëruar me zgjidhjet për ndarjen e fondeve dhe rezultate të postuara në faqet e tyre të internetit, si dhe pikët e marra nga të gjithë aplikuesit dhe lista individuale e rezultateve. Për më tepër, aspekti i dytë i qasjes që NJVL-të më së shumti e lënë

pas dore është sigurimi i qasjes në informacione, pasi mungon informacioni i kontaktit për personat përgjegjës për qasje në informacionet publike, të publikuara në faqet e tyre në internet, zyra qytetare/informimi që shërbejnë si qendra dokumentimi ose si baza të të dhënave publike, që publikojnë përgjigje për kërkesat e informacioneve me karakter publik, udhëzues të azhurnuar të lirisë së informacionit të botuara çdo vit, ose një pjesë të veçantë për të dhëna relevante për informata të hapura në faqet e tyre. Ajo që përsëritet është mungesa e trajnimeve për qasje në informacionet me karakter publik. Mendimi pozitiv është fakti që, në krahasim me rezultatet e vitit të kaluar, megjithëse ende në nivel të ulët, ka pak përmirësim në bashkëveprimin me qytetarët, që do të thotë se NJVL-ja ka hapur profile aktive në rrjetet sociale dhe kanë orë të caktuara konsultimi me kryetarin e NJVL-së.

Meqenëse kjo fushë është një nga shtyllat e përfshirjes së qytetarëve në proceset e vendimmarrjes në nivelin lokal, dhe është nën nivel poshtë standardit, është e pamundur për qytetarët të marrin informacionet përkatëse. Ata gjithashtu nuk mund të marrin informacionin në kohën e duhur dhe në formën e kuptueshme për to dhe për këtë arsye pengohen të shprehin nevojat e tyre duke u përfshirë në debate për çështje me interes lokal.

Efikasiteti dhe planifikimi strategjik në kuadër të NJVL-ve

Është alarmant fakti që niveli i **efikasitetit** në rajon (49%) ka rënë me 5% në krahasim me vitin e kaluar, gjë që tregon se NJVL-të nuk e marrin seriozisht angazhimin e tyre për menaxhimin strategjik të institucioneve. Për sa i përket monitorimit dhe vlerësimit brenda NJVL-ve, dhe duke pasur parasysh që në shumicën e vendeve të Ballkanit Perëndimor ekziston një detyrim ligjor për NJVL-të që të krijojnë programe dhe raporte vjetore të punës për kuvendin komunal dhe kryetarin e NJVL-së, rezultatet tregojnë se ka mungesë të përdorimit të treguesve për performanca gjatë përgatitjes së këtyre dokumenteve që është tipike për tërë rajonin.

Kjo çon në përfundimin se angazhimi i NJVL-ve për të vepruar në mënyrë strategjike është në kundërshtim nëse treguesit e performancës nuk ndiqen, gjë që më pas mund të prishë kualifikimet dhe rëndësinë e LVL-së në sytë e publikut të gjerë nëse qasjet strategjike mbeten vetëm në letër. Vëmendje më e madhe është gjithashtu e nevojshme gjatë hartimit të Strategjisë për Zhvillim që përmban një afat kohor, shpërndarjen e buxhetit dhe autoritetet përgjegjëse zbatuese. Kjo do të thotë që NJVL-të do të duhet të përqendrohen më shumë në krijimin e një plani veprimi me shkrim për zbatimin e Strategjisë së Zhvillimit të NJVL-ve për të arritur një nivel më të lartë të efikasitetit. Pas krijimit të një plani të tillë veprimi, përveç që plani dhe buxheti vjetor do të jenë në dispozicion të publikut, NJVL-të duhet të publikojnë informacionet në një format të hapur, dhe duhet të përpilohen në një mënyrë të kuptueshme për publikun e gjerë, në mënyrë që të lehtësojnë mbikëqyrjen dhe veprimin e publikut ndaj progresit dhe mangësive të NJVL-ve.

Angazhimi për integritet

Me një përmirësim të vogël prej 8% në fushën e **integritetit** (28%), NJVL-të në rajon kanë treguar përkushtim pak më të madh për këtë aspekt të shkallës së hapjes në krahasim me vitet e kaluara. Ky përparim mund t'i atribuohet ekzistencës së kanaleve të drejtpërdrejta të komunikimit në internet dhe rekomandimeve në dispozicion në faqet zyrtare të internetit të shumicës së NJVL-ve të monitoruara, përmes të cilave qytetarët mund të tregojnë interes, të paraqesin ankesa dhe kërkesa. Ky përparim është një tregues i arritjes së ndërveprimit ndërmjet institucioneve dhe publikut të gjerë në nivelin lokal, që çon në përfundimin se ekziston mundësia për të transformuar marrëdhëniet ekzistuese midis NJVL-ve dhe qytetarëve, gjë që mund të çojë më tej në një kthim gradual të besimit të qytetarëve.

Megjithatë ngelet që institucionet të ndërmarrin qasje proaktive për të përmirësuar atë që është arritur në këtë fushë. Sidoqoftë, rënia më e madhe në fushën e integritetit vazhdon të jetë mungesa e ngritjes së kapaciteteve për nëpunësit civilë për çështje që lidhen me konfliktet e interesit, parandalimin e korrupsionit dhe informatorëve në raste të parregullive.

Transparenca

Pavarësisht përmirësimit të përgjithshëm të shkallës së hapjes së NJVL-ve përmes prizmit të transparencës (39%) me 6% në krahasim me vitin e kaluar, transparenca mbetet në listën e fushave që kanë nevojë për përqendrim dhe përmirësim të mëtejshëm. Përparimi i vogël, i cili është i pamjaftueshëm për të thënë se transparenca është efektive, mund të shihet në aspektin e buxheteve komunale. Më konkretisht, përparimi mund të vërehet gjatë paraqitjes të projektvendimeve për buxhetin në Kuvendet Komunale të paktën 3 muaj para fillimit të vitit fiskal për të lejuar kohë të mjaftueshme që Kuvendi të shqyrtojë siç duhet vendimin, të zhvillojë konsultime publike për projekt- buxhetin vjetor dhe të publikohen në faqet zyrtare në internet, si dhe të publikohen raporte të konsultimeve publike dhe të shfaqen informacione të detajuar për nivelin dhe llojin e borxheve të komunës. Megjithatë, shumica e NJVL-ve nuk i arrijnë standardet e përgjithshme për sa i përket publikimit të buxhetit qytetar në faqet e tyre zyrtare, gjegjësisht shpenzimet, si dhe në një mënyrë transparente dhe të kuptueshme të shpërndarjes së fondeve. Sidoqoftë, për të qenë në gjendje që të krijojnë dhe botojnë në mënyrë adekuate dhe në kohë këto dokumente, NJVL-të duhet të kenë kapacitete për ta bërë këtë, gjë që na çon në pikën tjetër.

Meqenëse ata nuk arrijnë të përmbushin standardet për shpërndarjen e informacionit organizativ, NJVL-të tregojnë një performancë të ulët në këtë drejtim, e cila nuk i atribuohet vetëm mungesës së përgjithshme të një qasjeje strategjike ndaj **shkallës së hapjes**, e dukshme në kontekstin e informacioneve të hapura të të dhënave të publikuara në faqet e tyre zyrtare, por edhe rikthimi në krahasim me një vit më parë. Rezultatet tregojnë se ka nevojë për një përqendrim më të madh në miratimin dhe publikimin e dokumenteve relevante, siç janë strategjitë, procedurat dhe politikat e NJVL-ve, programet vjetore të punës dhe raportet e punës të NJVL-ve dhe Kuvendeve Komunale,

si dhe informacione përkatëse siç janë pagat e shërbyesve publik, aksionet e ndërmarrjeve publike në pronësi të NJVL-ve, shitjen dhe / ose marrjen me qira të pronave, si dhe regjistrimet video / audio të mbledhjeve të Kuvendeve Komunale për të paktën 1 vit. Mungesa e zbulimit në kohë dhe qasja proaktive ndaj këtyre të dhënave, megjithëse e diskutueshme, mund t'i atribuohet nevojës për ngritje të kapaciteteve të nëpunësve civilë dhe / ose mbështetje teknike, por gjithashtu mund të jetë mungesa e aftësive dhe njohurive që shkaktojnë një pengesë të madhe në përmbushjen e standardeve më të larta. Kapaciteti i nëpunësve civilë për të krijuar dokumente relevante dhe gjithëpërfshirëse dhe për të qenë në gjendje t'i botojnë ato në një format të hapur ndikon gjithashtu në nivelin e angazhimit, që informacionet të jenë në dispozicion të publikut.

Më në fund, ndërsa shumica e vendeve të Ballkanit Perëndimor përballen me sfida të ngjashme në nivelin lokal, është përgjegjësi e NJVL-ve që të hartojnë strategji të adaptuara individuale, duke marrë parasysh realitetin vendor dhe praktikat e mira ekzistuese, por gjithashtu të sigurojnë barazinë e hapjes së NJVL-ve në vend.

Shkalla e hapjes në pushtetin lokal (komunat) në Republikën e Maqedonisë së Veriut

Pushteti lokal në Republikën e Maqedonisë së Veriut përmbush vetëm 25% të treguesve të shkallës së hapjes, të analizuar në fushat e transparencës, qasjes, integritetit dhe efikasitetit. Ky vlerësim mesatar, që është shumë më poshtë se mesatarja në rajon, tregon një nivel të ulët të angazhimit dhe përkushtimit të komunave për përmbushjen e standardeve të hapjes. Ky indeks tregon gjendjen alarmante të shkallës së hapjes së pushtetit vendor, duke pasur parasysh thelbin e ekzistencës së komunave ku ata duhet t'u shërbejnë qytetarëve; transparenca të bazohet në të dhëna dhe informacion të hapur; të kenë procedura të qarta për pjesëmarrje në vendimmarrje, si dhe procedura të qarta për sigurimin e shërbimeve publike; por edhe për të dhënë llogari për çka i kanë përdorur paratë publike në dispozicion të tyre dhe se si ata kanë përmirësuar jetën e komunitetit.¹

Për herë të katërt me radhë, në procesin e krijimit të Planit Nacional të Veprimit për Partneritet të Hapur Qeveritarë (2018-2020) është miratuar prioriteti "Transparenca në nivelin lokal", dhe me angazhimet e parashikuara konfirmohet qëllimi për të përmirësuar mjedisin e mundësive në nivelin lokal², që do të thotë pjesëmarrja e qytetarët në vendimmarrje, përmirësimin e cilësisë së shërbimeve që janë në kompetencën e vetëqeverisjes lokale përmes përfshirjes së qytetarëve në zgjidhjen e problemeve; lehtësimin e qasjes në informacion dhe shërbime dhe mundësimin e përfshirjes më të madhe sociale të personave me aftësi të kufizuara në vend. Sidoqoftë, për të kapërcyer situatën alarmante në pushtetin vendor është e nevojshme të hiqet rreziku i identifikuar më parë për qëndrueshmërinë e nismave të Partneritetit për Qeveri të Hapur të ndërmarra në nivel lokal, gjegjësisht të planifikohen fonde për komunat për të zbatuar angazhimet.

Komunat në vend ndryshojnë nga përmbushja e treguesve të hapjes jashtëzakonisht të ulët prej 2% nga Komuna e Rankovcës në Komunën e

1) Standardet për transparencën, përgjegjshmërinë dhe pjesëmarrjen e qytetarëve në nivelin lokal në vend janë përcaktuar në disa dokumente: Ligji për Vetëqeverisjen Lokale, Ligji për Qasje të Lirë në Informatat Publike, Kodi i Etikës për Zyrarët Lokal, Kodi i Etikës për Nëpunësit Civil, Ligji për Parandalimin e Korrupsionit, Ligjin për Konfliktin e Interesit, etj.

2) Plani Nacional i Veprimit për Partneritet të Hapur Qeveritarë (2018-2020) i disponueshëm në <https://bit.ly/2lB8W3l>

Strumicës me notën më të lartë, me 52% përbushje të treguesve të shkallës së hapjes.

Transparenca

Parimi i transparencës, i cili nënkupton që informacionet për procedurat organizuese, buxhetin dhe procedurat e prokurimit publik janë në dispozicion dhe janë të qasshme publikisht në faqet e internetit të Komunave, përbushet me 31%. Kjo do të thotë, në përbushjen e indeksit të transparencës, ndikojnë informacionet e publikuara në lidhje me **buxhetet** komunale (34%), informacionet lidhur me **strukturën organizative** të komunave (31%) dhe informacionet e **prokurimit publik**³ (30%). Mund të theksohet se përbushja e treguesve në nënkategorinë e transparencës së buxheteve, në krahasim me nënkategoritë e tjera në indeksin e transparencës, është më e larta në shkallën e përbushjes, megjithatë duhet të theksohet se vetëm një e treta e komunave kanë publikuar në vazhdimësi buxhetin e miratuar në tre vitet e fundit edhe ata e bëjnë atë në formate të mbrojtura PDF⁴, gjë që e vështirëson kërkimin nga qytetarët. Përsëri, vetëm një e treta e komunave e kanë praktikuar publikimin e raporteve gjysmë-vjetore të ekzekutimit të buxhetit, përmes të cilave qytetarët marrin informacion të saktë mbi të ardhurat dhe shpenzimet gjatë vitit⁵. Fatkeqësisht, nuk ka praktikë të publikimit të Buxhetit Qytetar⁶ të komunave, që privon qytetarët në mënyrë të thjeshtë, përmes grafikëve dhe ilustrimeve ta kuptojnë buxhetin, gjegjësisht cilat janë burimet e fondeve në komunën e tyre dhe cilat janë prioritetet për të cilët do të shpenzohen paratë e tyre.

Përbushja e ulët e treguesve në nënkategorinë e prokurimit publik (30%) ndikohet nga detyrimi i Ligjit të Prokurimit Publik⁷ sipas të cilit komunat publikojnë këtë informacion në sistemin elektronik⁸ të prokurimit publik, por sipas standardeve ndërkombëtare të transparencës, informacioni duhet të publikohet edhe në faqen e vetë institucionit⁹ në internet. Më pak se gjysma e komunave të monitoruara (Bogovinë, Brvenicë, Çashkë, Demir Hisar, Gazi Babë, Koçan, Kratovë, Mavrovë dhe Roshtushë dhe Strumicë) publikojnë thirrje për prokurim publik në uebfaqet e tyre. Ndërsa vetëm gjysma e komunave të monitoruara publikojnë Planin e Prokurimit Publik për vitin aktual. Përveç kësaj, nga mostra e vlerësuar e komunave, vetëm 20% publikojnë vendime të prokurimit publik në uebfaqet e tyre (Bogovinë, Brvenicë, Demir Hisar, Gazi Babë, Kratovë dhe Strumicë). Duke pasur parasysh që aktivitetet e komunave janë të lidhura ngushtë me shpenzimet e parave publike, rekomandimi i vitit të kaluar mbetet që komunat duhet të avancojnë rrënjësisht përgjegjshmërinë e tyre në publikimin e informacionit të prokurimit publik, gjegjësisht publikimin e planeve të prokurimit publik, ankesat dhe vendimet me çka do të bashkohet me praktikën e mira të krijuara nga komunat e Bogovinës, Brvenicës, Demir Hisarit, Gazi Babës, Kratovës dhe Strumicës).

Nga ana tjetër, përbushja e ulët e treguesve në nënkategorinë struktura organizative (31%) ndikon praktika sipas së cilës vetëm gjysma e komunave publikojnë informacione që i referohen emrave, pozicioneve dhe kontakteve të shërbyesve publik, gjegjësisht, vetëm gjysma i publikojnë organigramet komunale.

3)

Në kuadër të hulumtimit të realizuar në periudhën nëntor 2018-shkurt 2019, u vlerësua se a janë publikuar thirrjet për furnizime publike, kontratat, shtojcat dhe vendimet e përgjeshjes për furnizimet e realizuara publike, si dhe planet për furnizime publike.

4)

Formati i transmetueshëm për dokumente.

5)

Në Planin Nacional të Veprimit për Partneritet të Hapur Qeverisës (2018-2020) konstatohet se për të avancuar transparencën e komunave, është prezantuar e-tabelë kontrolli për komunat, i cila është një zgjidhje softuerike që do të shikojë të dhënat më të rëndësishme financiare për punën e komunave, të disponueshme në http : //indikator.opstinskisoveti.mk/Home/Index, por në kohën e shkrimit të këtij dokumenti të politikave publike, e-tabela nuk është e disponueshme.

6)

Dokument për buxhetin e destinuar për opinionin jo-profesional.

7)

Ligji për furnizimet publike ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Veriut Maqedonisë" nr. 136/2007, 130/2008, 97/2010, 53/2011, 185/2011, 15/2013, 148/2013, 160/2013, 28/2014, 43/2014, 130/2014, 180/2014, 78 / 2015, 192/2015, 27/2016, 120/2016, 165/2017 dhe 83/2018) e cila u zbatuar gjatë periudhës së matjes.

8)

Në përputhje me Ligjin për furnizimet publike është krijuar "Sistemi elektronik për furnizime publike", i cili është i vetmi sistem i kompjuterizuar i disponueshëm në internet, i cili përdoret për të mundësuar efikasitet dhe efektivitet më të madh në fushën e furnizimeve publike.

9)

Për më tepër, janë përgatitur standarde për E-transparencës për vetëqeverisjen lokale në të njëjtin drejtim, që informacionet dhe të dhënat komunat t'i publikojnë në faqet e tyre në formë narrative dhe në formë të të dhënave të hapura. Gjetend në: <https://bit.ly/2k1tm5G>

Vështirësi në qasje dhe konsultim minimal me qytetarët

Kur analizojmë parimin e **qasjes**, i cili përfshin respektimin e procedurave dhe sigurimin e qasjes së lirë në informacione, si dhe transparencë aktive dhe mundësinë e sigurimit të informacioneve përmes mekanizmit të konsultimit dhe ndërveprimit publik me qytetarët, komunat plotësojnë një përqindje modeste, përkatësisht 19% të treguesve. Kjo mesatare është marrë nga nënkategoria e indeksit për **qasje në informata** që komunat e përmbushin me 17% të treguesve, nga nënkategoria e indeksit për **ndërveprim me qytetarët** që e plotësojnë 31% të treguesve, dhe nënkategoria e indeksit të **konsultimeve publike** që plotësojnë vetëm 11% të treguesve.

Në fakt, përmbushja më e ulët e treguesve në nënkategorinë e konsultime publik tregon që komunat nuk publikojnë plane, thirrje ose raporte të konsultimeve publik me palët e interesuara, që përmbajnë shpjegime me shkrim të propozimeve që janë pranuar ose refuzuar. Për më tepër, në këtë ndikon edhe mos publikimi nga shumica e komunave e thirrjeve/konkurseve për projekt-propozime nga organizatat qytetare, si dhe vendimet në lidhje me shpërndarjen e fondeve për organizatat qytetare, të shoqëruara nga lista e radhitjes së rezultateve.

Një tjetër mangësi që vërehet në nënkategorinë e indeksit të qasjes në informacione, dhe që përsëritet për vitin e tretë me radhë, është mungesa e publikimit të udhëzuesve nga komunat për të kuptuar më lehtë ligjin dhe procedurën për qasje në informacionet publik në nivel lokal. Më tej, mungon një pjesë e veçantë në faqet e tyre që ka të bëjë me qasjen e lirë në informacione, ku qytetarët mund të gjejnë shpejt dhe thjesht kontaktet e personave të autorizuar për qasje deri te informacionet me karakter publik ose do të qasin përgjigjet tashmë të dhëna për kërkesat për qasje të lirë në informacione publike. Sidoqoftë, mbetet rekomandimi në Planin Gjithëpërfshirës për Qeverisje të Mirë në Institucionet Shtetërore¹⁰, që komunat t'i publikojnë informacione që janë detyrimi i tyre sipas nenit 10 të Ligjit për Qasje të Lirë në Informacionet Publike me Karakter Publik, i cili i referohet transparencë aktive, domethënë, informacionet që duhet të publikohen pa u kërkuar, siç janë vendimet e marra nga Këshillat Komunal, vendimet e marra nga kryetarët e komunave, procesverbalet e Këshillave Komunale, Statutet e komunave, rregullorja e punës së këshillave dhe kështu me radhë.

Sa i përket përmbushjes së treguesve në nënkategorinë e indeksit për ndërveprim qytetar, edhe pse është në nivelin më të lartë në raport me dy nënkategoritë e tjera, megjithatë është në nivel të pakënaqshëm, pasi shumica e komunave nuk publikojnë orare fikse të përcaktuara për Kryetarët e Këshillave Komunalë në të cilët do të konsultoheshin me qytetarët. Duke pasur parasysh që përfshirja e qytetarëve në proceset e vendimmarrjes në nivelin lokal është një element thelbësor i demokracisë lokale, është e nevojshme që në të ardhmen komunat t'u mundësojnë qytetarëve të marrin informacione përkatëse në kohë, me çka do të mundësohej të shprehin nevojat e tyre dhe për të nxjerrë në pah problemet në interes lokal. Gjithashtu, komunat duhet të përmirësojnë komunikimin me qytetarët përmes rrjeteve sociale, si dhe të publikojnë buletine mujore për qytetarët për punën e komunave.

10)

Gjendet në <https://bit.ly/2lO56nv>

Mungojnë politikat e integritetit

Parimi i **integritetit** përfshin mekanizma për të parandaluar korrupsionin dhe konfliktin e interesave, ku komunat mezi përbushin 16% të treguesve. Përbushja e treguesve është në një nivel shumë të ulët, dhe ndikohet nga mos publikimi i dokumenteve / politikave / planeve të integritetit ose ndonjë politike tjetër të brendshme për luftë kundër korrupsionit (e cila përfshinë masa për parandalimin dhe eliminimin e formave të ndryshme të sjelljes korruptive dhe jo etike në kuadër të komunave). Vetëm komuna e Strumicës ka publikuar një plan integriteti në faqen e saj të internetit.

Efikasiteti

Parimi i fundit, **efikasiteti**, i referohet monitorimit dhe vlerësimit të politikave që i zbatojnë komunat, procesi i planifikimit strategjik dhe raportimit në Këshillin Komunal. Duke i ndjekur standardet ndërkombëtare, rekomandime dhe shembuj të praktikave të mira, është vlerësuar dispozicioni i informacioneve në faqet e komunave në internet, por si burim informacioni janë përdorur edhe përgjigjet nga pyetëtorët e kompletuar nga komunat.

Komunat më dobët i plotësojnë treguesit e **efikasitetit** me 14%, që përbëhet nga nënkategoritë e **monitorimit dhe vlerësimit të politikave**, ku plotësojnë 5% të parëndësishëm të treguesve, nënkategorinë e **planifikimit strategjik**, ku plotësojnë vetëm 8%, dhe nënkategorinë e **raportimit në Këshille Komunale** ku plotësohet një përqindje e lartë prej 95%. Plotësimi i treguesve për efikasitet është për 3.5 herë më i ulët se mesatarja rajonale e plotësimit të indeksit të efikasitetit të komunave që është 49%.

Komunat vlerësim më të mirë kanë për sa i përket nënkategorisë së indeksit që ka të bëjë me raportimin në Këshillin Komunal për shkak të detyrimit ligjor të komunave për të zhvilluar programe vjetore të punës dhe për shkak se ndërmarrjet publike dhe kryetarët e komunave janë të detyruar të raportojnë në Këshillin Komunal për punën e tyre. Përbushja modeste e treguesve në nënkategorinë e Planifikimit Strategjik prej 8% është sepse vetëm 3 nga komunat e vlerësuara kanë miratuar strategji zhvillimore me synime zhvillimore të përcaktuara qartë, por asnjëra nuk përmban një kornizë kohore, implikimet buxhetore dhe asnjë organ përgjegjës për zbatimin e tij nuk është i përcaktuar. Në nënkategorinë e monitorimit dhe vlerësimit, komunat janë më joefikase dhe plotësojnë një shifër minimale dhe të parëndësishme prej 5%. Komunat nuk kanë arritje në këtë segment pasi ato nuk zhvillojnë dhe publikojnë tregues të efikasitetit që do të matin se si komunat i përbushin qëllimet, detyrimet dhe obligimet e tyre në përputhje me planet vjetore të punës.

Nisur nga kjo, mbetet të zbatohet rekomandimi i dhënë në Planin Gjithëpërfshirës për Qeverisje të Mirë në Institucionet Shtetërore që ka të bëjë me zhvillimin e strategjive me qëllime zhvillimore të përcaktuara qartë, masa dhe tregues, implikime buxhetore dhe organe përgjegjëse për zbatim.

Metodologjia e hulumtimit

Hapja është kusht kryesor për demokracinë pasi që u mundëson qytetarëve t'i marrin informatat dhe njohuritë e nevojshme për pjesëmarrje të barabartë në jetën politike, vendimmarrjen efikase dhe përgjegjësinë e institucioneve për politikën që i zbatojnë. Institucionet në gjithë botën ndërmarrin aktivitetet konkrete për ta rritur transparencën dhe llogaridhënien e tyre ndaj qytetarëve. Për ta përcaktuar shkallën në të cilën qytetarët e Ballkanit Perëndimor marrin informata në kohë dhe të kuptueshme nga institucionet e tyre, u zhvillua një indeks rajonal i shkallës së hapjes.

Indeksi rajonal i shkallës së hapjes e mat shkallën në të cilën institucionet e Ballkanit Perëndimor janë të hapura për qytetarët dhe shoqërinë, duke u bazuar në katër parime: (1) transparenca (2) qasja (3) integriteti dhe (4) efikasiteti.

Parimi i transparencës nënkupton se informacionet e organizatës, buxheti dhe procedurat për furnizim publik janë në dispozicion dhe se publikohen. Qasja ka të bëjë me sigurimin dhe respektimin e procedurave për qasje të lirë në informata dhe rritjen e qasjes në informata përmes mekanizmit të debateve publike dhe forcimit të bashkëveprimit me qytetarët. Integriteti përfshin mekanizma për parandalimin e korrupsionit, zbatimin e Kodeve etike dhe rregullimin e lobimit. Parimi i fundit, efikasiteti, ka të bëjë me monitorimin dhe vlerësimin e politikave që i zbatojnë institucionet. Duke i ndjekur standardet, rekomandimet dhe shembujt ndërkombëtarë të praktikës së mirë, këto parime janë përpunuar më tej përmes treguesve specifikë sasiorë dhe cilësorë që vlerësohen në bazë të disponueshmërisë së informatave në ueb-faqet zyrtare të institucioneve, cilësinë e kornizës ligjore për çështje individuale, burimeve të tjera të informatave me karakter publik dhe pyetësorëve për institucionet.

Matja është realizuar nga dhjetori i vitit 2018 deri në fund të marsit të vitit 2019. Mbledhja e të dhënave u pasua nga një proces i verifikimit të të dhënave, duke rezultuar me një gabim standard prej +/- 3%. Duke u bazuar në rezultatet e hulumtimit, zhvilluam një sërë rekomandimesh dhe udhëzimesh për institucionet.

Fondacioni për internet dhe shoqëri - Metamorfozi është fondacion i pavarur, jopartiak dhe jofitimprurës me seli në Shkup, Republika e Maqedonisë së Veriut. Misioni i Fondacionit Metamorfozis është të kontribuojë në zhvillimin e demokracisë dhe përmirësimin e cilësisë së jetës përmes zbatimit inovativ dhe shpërndarjes së njohurive. Vlerat tona kryesore janë transparenca, barazia dhe liria.

Fushat programore në të cilat vepron Fondacioni Metamorfozis janë:

- mediat për demokraci
- edukimi për inovacione
- përgjegjësia shoqërore
- të drejtat e njeriut në internet

ActionSEE është rrjet i organizatav qytetare që punojnë së bashku për të promovuar dhe siguruar llogaridhënie dhe transparencë të qeverive në rajonin e Evropës Juglindore, duke e rritur potencialin për aktivizëm qytetar dhe pjesëmarrjen e qytetarëve, duke i promovuar dhe duke i mbrojtur të drejtat dhe liritë e njeriut në internet dhe duke i ngritur kapacitetet dhe interesat e organizatave qytetare dhe individëve në rajon që përdorin teknologji për ta promovuar demokracinë.

Metamorphosis Foundation

address: ul. "Apostol Guslarot" 40, 1000 Skopje, N.Macedonia

e-mail: info@metamorphosis.org.mk

tel: +389 2 3109 325

www.metamorphosis.org.mk

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

342.533:005.57(497-15)(047.31)

342.533:005.57(497.7)(047.31)

DANILLOVSKA, Dançe

Shkalla e hapjes së kuvendeve në rajon dhe në Republikën e Maqedonisë së Veriut : rekomandime për përmirësimin e gjendjes / autorë Dançe Danillovska, Nada Naumovska. - Shkup : Metamorfozis, 2019. - 13 стр. ; 25 см

ISBN 978-608-263-018-2

1. Naumovska, Nada [автор]

а) Собрание - Транспарентност - Западен Балкан - Истражувања б) Собрание
- Транспарентност - Македонија - Истражувања

COBISS.MK-ID 111639818

